

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

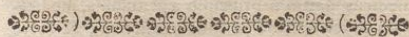
§. I. Duplici conclusione, proposita difficultas resolvitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

eum primo ferret auxilium, pronos ad ingrati-
tudinem Ada filios non ignorans. Verè enim ad-
vesperascebat, & inclinata erat jam dies; recesserat
partium Sol justitiæ, ita ut exiguum nimis splendor
ejus aut calor esset in terris. Nam & lux divina
notitiæ parva admodum erat, & abundante ini-
quitate, fervor refrigerat charitatis. Fam non ap-
parebat Angelus, non loquebatur Propheta, ces-
sabant velut desperatione victi, præ nimia utique
duritia hominum & obstinatione.

39. Dico secundo: Conveniens fuit Incarnationis
mysterium non differri usque ad finem mundi,
sed multò ante illum fieri. Ita D. Thomas hic
art. 6. & patet ex suprà dictis: sicut enim pertinuit
ad dignitatem hujus mysterij, ut aliquandiu ex-
pectaretur & prædiceretur; ita & ne tanta esset
ejus dilatio, ut jam & mores hominum essent
omnino corrupti, & fides ejus prorsus amissa,
ac spes quasi desperata, quod contigisset, si us-
que ad finem mundi dilatum esset; quod faciliè
credet quicunque corruptionem morum, tam in
lege naturæ, quàm in lege scripta, cum ad fines
suos devenerunt, consideraverit. Unde sicut Sol
in medio planetarum positus est, ut superiores &
inferiores illuminare posset, ita Christus verus
Sol justitiæ, in medio annorum venire, & mun-
do se manifestare voluit, juxta illud Abacuc 3.
In medio annorum notum facies, ut secula ante-
riora, per fidem suæ Incarnationis futuræ illumi-
naret, & sequentia per doctrinam evangelicam
ab ejus ore promanatam illustraret, & per Sacra-
menta ab ipso instituta sanctificaret.

40. Observandum tamen est, quod licet dicatur In-
carnatio facta in medio annorum, non propterea
putandum est, esse factam in medio temporis ma-
thematically, ita ut tantum supersit annorum post
illam, quantum præcessit (nam omnino incertus
est ultimus finis mundi, sicut & judicij dies, &
poterit contingere quod plures anni transeant
post Christi adventum, quàm fuerint ante ipsum
vel è contra quod sint pauciores) sed dicitur esse
facta in medio annorum, quia non est facta in
principio, vel in fine temporis; quod enim est
inter duos terminos, dicitur in medio, quamvis
magis distet ab uno termino, quàm ab alio: quâ
ratione etiam dici solet aliquid factum in medio
populi, si non est factum in uno aut alio angulo,
aut tantum coram aliquibus, sed palam apud
plures, quamvis isti non sint medietas populi.

DISPUTATIO IV.

De necessitate Incarnationis.

Ad articulum 2. D. Thomæ.

Licet quidquid est necessarium, sit simul
conveniens, non tamen omne quod est
conveniens, est simul necessarium, sub-
indeque declaratà Incarnationis convenientiâ,
insuper, & consequenter, ejus necessitas ad exhi-
bendam Deo condignam satisfactionem, hic ex-
ponenda est, & celebres difficultates, quæ de
Christi satisfactione hic agitari solent, exactè
sunt discutendæ & explicandæ.

ARTICULVS PRIMVS.

*An homo purus sit impotens ad satisfacien-
dum de condigno pro suo vel alieno peccato
mortali, atque addè ad exhibendâ Deo con-
dignam satisfactionem pro peccatis ho-
minum, necessarium fuerit Deum incar-
nari, seu alienam naturam assumere?*

Titulus clarus est, patet enim primò nos lo-
qui de homine puro, per exclusionem animo-
nis personæ ad Deum, hoc est de homine non
Deo: non verò de homine puro, per exclusio-
nem gratiæ & auxilij supernaturalis, id est in pu-
ris naturalibus constituto. Constat etiam, nos
solum hic agere de satisfactione pro peccato
mortali, sive proprio, sive alieno: purum enim
hominem pro suo peccato veniali de condigno sa-
tisfacere posse, communior Theologorum sen-
tentia est, de qua in Tractatu de penitentia di-
cemus, & ex dicendis in decursu hujus articuli,
manifestè patebit. Tertio liquet nos hic non lo-
qui de Incarnatione strictè sumpta, seu prout
idem est ac carnis à Verbo assumptio; sed largè
accepta, prout significat assumptionem naturæ
creatæ, sive angelicæ, sive humanæ: potuit enim
Verbum, vel alia Trinitatis persona, absque as-
sumptione carnis satisfacere de condigno pro
peccato humani generis, assumendo scilicet natu-
ram angelicam, vel animam rationalem, abs-
que materia, seu carne, & eâ mediante actus in-
finitè meritorios & satisfactorios elicere. Deni-
que non agimus hic de satisfactione rigorosa, seu
quæ observet omnes leges strictæ & rigorosæ
justitiæ (hanc enim omnes ferè fatentur à pu-
ro homine exhiberi non posse) sed solum de
condigna & æquali, per quam redditur æquiva-
lens debito: hanc enim posse offerri à puro ho-
mine pro peccato mortali, vel suo, vel saltem
alieno, contendunt aliqui, quos sequentibus con-
clusionibus referemus ac refellemus.

§. I.

*Duplici conclusione, proposita difficultas
resolvitur.*

Dico primò: Pura creatura, quantumcum-
que gratiâ exornata, nequit pro suo pec-
cato mortali condignam exhibere satisfactionem.
Est contra Scotum, Paludanum, Durandum, Ri-
cardum, & alios, quibus aliqui adjungunt Ca-
jetanum, quem tamen ab hac sententia liberat,
& in nostram trahit Aravius in præsentia,
num. 24.

Et hanc conclusionem, aliis rationibus ut fu-
tilibus explosis, probat in primis Vasquez hic
disp. 1. hoc argumento. Illa satisfactio non est per-
fecta & æqualis, quæ non compensat omne debi-
tum, sed unam duntaxat partem, aliâ gratiosè con-
donatâ: Sed satisfactio quam purus homo potest
exhibere pro suo peccato mortali, est hujusmodi:
Ergo non est perfecta & æqualis. Majorem non
probat Vasquez, sed ut manifestam suppo-
nit. Minorem verò ostendit ex eo quod quan-
do homo per contritionem pro suo peccato sa-
tisfacit, Deus gratis ipsi condonavit debitum
quod ex peccato contraxerat, carendi auxilio
quo converteretur, & actum contritionis eli-

eretur: Ergo omnis satisfactio puri hominis pro peccato proprio, partem debiti gratis condonata supponit.

3. Sed hæc ratio quæ sola huic Authori placuit, aliis omnibus Theologis displicet, Tum quia hic non disputatur, utrum purus homo possit ad æqualitatem satisfacere pro pœnis quas meretur propter peccatum, sed an possit satisfacere pro culpa & offensa, ratione cuius debentur pœnæ: illud autem debitum carenti auxilio quod est principium contritionis, est pœna, & non culpa. Tum etiam, quia si de ratione satisfactionis perfectæ pro culpa, esset extinctio omnis debiti, & exclusio omnis pœnæ, sequeretur satisfactionem Christi pro hominum peccatis non fuisse perfectam & condignam, quod est absurdum, ut infra patebit: Sequela probatur: Homo per peccatum non solum contraxit debitum carenti omni auxilio intrinseco, sed etiam extrinseco: Ergo contraxit debitum carenti redemptione, seu actibus satisfactorijs quibus Christus satisfecit: Sed huiusmodi debitum per satisfactionem Christi non fuit extinctum, cum Christus non meruerit suam Incarnationem, nec primum actum satisfactorium, nec auxilium datum ad illud: Ergo si ad perfectam satisfactionem pro culpa, necessarium est quod totum debitum per illam contractum extingatur, & omnem pœnam illi debitam excludat, satisfactio Christi pro peccatis hominum perfecta non fuit.

4. Secundo conclusionem istam probat Suarez hic disp. 4. sect. 7. ex eo quod licet peccatum mortale in ratione offensa non sit gravitatis simpliciter infinitæ, habet tamen malitiam superiorem ordinis ad omnem satisfactionem puræ creaturæ possibilem: unde cum res inferioris ordinis, quantumcunque multitudine, perfectione, & intensione crescant, non possunt adæquare id quod existit in ordine superiori: v. g. linea quantumvis crescat, nunquam attingit quantitatem superficiæ; animal quantumvis perficiatur, nunquam potest attingere perfectionem Angeli; peccata venialia, quantumcunque crescant in multitudine & gravitate, nunquam pervenire possunt ad malitiam unius peccati mortalis, inde inferit, quod nullius creaturæ satisfactio compensare potest æqualiter offensam peccati mortalis.

5. Sed hæc etiam ratio non videtur efficax: Nam licet offensa contra Deum commissa, sit superioris ordinis ad omnes offensas irrogatas creaturis, non tamen est superioris ordinis, ad omnes actus satisfactorios puræ creaturæ, nisi offensa peccati mortalis sit gravitatis simpliciter infinitæ: Ergo hoc negato, non potest negari quod homo purus possit pro tali offensa satisfacere ad æqualitatem. Consequentia patet, Antecedens probatur. Offensa peccati mortalis non est ordinis divini per essentiam, nec per communicationem divinitatis ut formæ seipsâ dantis gravitatem, aliàs esset infinita simpliciter & entitativè: Ergo solum est ordinis divini objectivè, quatenus terminatur ad Deum, & participativè, seu derivativè, gravitate derivatâ à persona divina, per peccatum offensa: Sed etiam actus charitatis est ordinis divini objectivè, terminatur enim ad Deum; & participativè, cum charitas creata sit effluxus & participatio charitatis divinæ: Ergo nisi offensa peccati mortalis constituitur infinita simpliciter in genere moris, seu gravitatis & malitiæ simpliciter infinitæ, non erit superioris

A ordinis ad omnes actus satisfactorios puræ creaturæ.

Respondet, hac quidem ratione convinci actum charitatis & odium Dei v. g. comparatione factâ secundum rationes specificas, ejusdem ordinis esse, quia utrumque ad Deum ut objectum terminatur, non tamen probari esse ejusdem ordinis, si comparentur in ratione satisfactionis & offensa; nam sub hac consideratione valor satisfactorius actui charitatis conveniens, non à Deo cui fit satisfactio, sed à creatura satisfaciente sumitur; gravitas autem offensa sumitur à Deo, cui irrogatur injuria, ac proinde actus charitatis, ut satisfactorius, comparatus cum odio Dei, ut habet rationem offensa, est ordinis inferioris.

Verum hæc solutio & doctrina, in qua tota probabilitas oppositæ sententiæ consistit, facile convelli potest. In primis enim valor satisfactorius non solum sumitur à persona satisfaciente, sed etiam ab objecto & alijs circumstantijs concurrentibus ad actum: sicut gravitas offensa, non solum à persona læsa, sed etiam ab objecto, & circumstantijs ad actum peccati concurrentibus desumitur: At licet persona actum charitatis eliciens non sit ordinis divini, objectum tamen illius ordinis divini est: Ergo valor satisfactorius, ex objecto actui charitatis conveniens, est ordinis divini, & per consequens in eodem ordine cum gravitate offensa, desumptâ ex persona offensa.

Deinde, Etsi persona creata actum charitatis eliciens, secundum se considerata, sit ordinis inferioris ad offensam; tamen ut exornata gratiâ sanctificante, ordinis divini est, & consequenter in eodem ordine cum offensa: Ergo non solum valor satisfactorius, conveniens actui charitatis ex objecto, sed etiam valor illi competens ex persona satisfaciente, est ejusdem ordinis cum gravitate offensa, sumpta ex persona offensa.

Dices, quod ut valor personalis satisfactorius, & gravitas offensa sint intra eundem ordinem, requiritur quod persona satisfaciens sit ejusdem ordinis cum persona offensa; unde quia pura creatura, etiam ad dona gratiæ elevata, non est ejusdem ordinis cum Deo per peccatum offenso, nullius puræ creaturæ satisfactio potest esse ejusdem ordinis cum offensa divina.

Sed contra, Ad satisfactionem æqualem non est necessaria æqualitas satisfaciens cum persona offensa, sed sufficit æqualitas satisfactionis cum offensa seu injuria illata, aliàs pro peccato veniali non posset creatura satisfacere condignè, quod est contra communioem Theologorum sententiam: Ergo nec requiritur quod persona satisfaciens sit ejusdem ordinis cum persona offensa, sed sufficit quod ejusdem ordinis sit cum offensa seu injuria illata: At licet homo sanctificante gratiâ exornatus, non sit ejusdem ordinis cum Deo offenso, est tamen ejusdem ordinis cum offensa Deo irrogata: Ergo dari potest valor satisfactorius qui sit ejusdem ordinis cum gravitate offensa.

Confirmatur & urgetur ampliùs: Valor satisfactorius personalis actus charitatis, est ordinis divini participativè, etsi non per essentiam: Sed gravitas offensa, ut supra dicebamus, non est ordinis divini per essentiam, sed tantum derivativè: Ergo valor personalis actus charitatis, est ejusdem ordinis cum gravitate offensa.

Denique falsum est quod ait Suarez, nimirum rem inferioris ordinis, quantumcunque multiplicetur, vel intendatur, non posse adæquare perfectionem aut valorem ordinis superioris: Nam licet hoc verum sit in physicis, in moralibus tamen falsum est: etsi enim argentum, quantumcunque multiplicatum, nunquam adæquet perfectionem physicam auri; tamen in morali estimatione illi æquivalere, imò aliquando præponderat; plus enim valent decem libræ argenti, quàm uncia auri. Idem aliis exemplis declarabitur articulo sequenti. Hac ergo ratione Suariz prætermisâ.

Probatur primò nostra conclusio ratione fundamentalis, desumptâ ex infinitate offensæ peccati mortalis, & finitate valoris satisfactorij cuiusvis puræ creaturæ, quæ potest sic proponi. Satisfactio condigna adæquare debet cum gravitate offensæ: At nullus actus hominis puri, quâcumque gratiâ exornati, suo valore adæquare potest gravitatem offensæ seu injuriæ Deo per peccatum mortale irrogatæ: Ergo nulla pura creatura potest condignam pro mortali offensa offerre satisfactionem. Major patet, Minor, in qua est difficultas, probatur. Satisfactio cuiuscunque creaturæ est valoris & æstimabilitatis finitæ: At offensæ gravitas infinita est: Ergo nullius puræ creaturæ satisfactio adæquare potest gravitatem offensæ. Major est certa, Minor verò fusè à nobis offensa est in Tractatu de peccatis, disp. 9. art. 6. ubi hanc celebrem quæstionem de malitia infinita peccati mortalis, in ratione offensæ fusè pertractavimus, & ostendimus, peccatum mortale, in ratione offensæ, desumere malitiam intrinsecè in genere moris infinitam, ex infinita maiestate & dignitate personæ divinæ cui irrogatur; sicut ex infinita dignitate personæ satisfaciens, actus satisfactorius valorem satisfactorium infinitum simpliciter in genere moris desumit; quemadmodum enim persona satisfaciens est satisfactionis subiectum, ideoque si sit infinitæ dignitatis, infinitum valorem, illi communicat, ut infra de satisfactione Christi dicemus: ita persona per peccatum offensa, est morale subiectum offensæ, ut patet ex communi modo loquendi; non enim offendens, sed persona offensa, dicitur injuriam pati & recipere, & ex vulgari illo proloquio: *Honor est in honorante, injuria autem in persona injuriata*: quare si talis persona sit infinitæ dignitatis, ut est Deus per peccatum mortale offensus, influet moraliter in offensam seu injuriam ipsi irrogatam, gravitatem & malitiam in genere moris simpliciter infinitam. Unde S. Thomas in 2. dist. 42. quæst. 1. art. 5. in corp. hæc habet: *Dicendum quod ratio quare ad eternam pœnam obligat peccatum, sumitur ex tribus: primò ex parte ejus in quem peccatur, qui est infinitè magnus, scilicet Deus, unde & offensa illius infinita pœna digna est; quia quanto est dignior in quem peccatur, tanto peccatum magis puniatur*. Et in resp. ad 2. Dicendum (inquit) quod ex hoc quod contra infinitum peccas, debetur tibi pœna infinita. Quibus verbis S. Doctor apertè declarat, effectum mortalem infinitum, nempe debitum pœnæ infinitæ in peccato mortali contineri, quod non esset verum, si illud in ratione offensæ malitiam tantum finitam contineret; effectus enim moraliter infinitus, non potest contineri in causa finita moraliter: Ergo juxta doctrinam D. Thomæ, dicendum est, peccatum morta-

le, in ratione offensæ, continere malitiam in genere moris simpliciter infinitam, subindeque a nulla pura creatura ad æqualitatem compensabilem.

Probatur secundo conclusio ratione probante specialiter, hominem non posse satisfacere ad æqualitatem pro peccato mortali proprio, seu ab ipso satisfaciente commissio. Pœnitentia non est vera & stricta justitia, sed duntaxat pars potentialis illius, ut ostendimus in Tractatu de pœnitentia: At pœnitentia non deficit à ratione strictæ & veræ justitiæ, propter defectum stricti debiti, ut patet: Ergo solum, propter inæqualitatem satisfactionis quam pœnitens Deo exhibet pro peccatis propriis, & impotentiam offendendi Deo pro illis æqualem & condignam satisfactionem. Sicut religio non deficit à ratione strictæ justitiæ, & constituitur pars potentialis illius, ob eandem stricti debiti ad exhibendum Deo cultum & honorem ipsi debitum, & infinitati maiestatis ejus æqualem, sed propter insufficienciam & impotentiam quæ est in homine puro, ad talem cultum & honorem reddendum.

Dico secundo: Nulla pura creatura potest condignè satisfacere pro culpa mortali, etiam aliena. Est contra Vegam lib. 3. in Trid. cap. 5. & Suariz hic disp. 4. sect. 7. pro illa plures refutatio, quos Vazquez ad oppositam trahit sententiam. Pro hac etiam sententia solet citari Dominicus Soto in 4. dist. 1. quæst. 5. art. 4. & dist. 19. quæst. 1. art. 2. Sed ab illa ipsum vendicat Cippulus hic dub. 5. asserens ijs locis oppositum docere.

Hanc conclusionem probat Vazquez ubi supra cap. 5. quia omnis satisfactio puræ creaturæ debet fundari in gratia adoptionis, nullam enim perfectiorem gratiam pura creatura habere potest: Atqui gratia adoptionis, quantumcunque perfecta, condignam satisfactionem pro peccato alterius fundare nequit; nam talis gratia esset ejusdem rationis cum gratia quam modo justii habent; gratia autem quæ nunc est in justis, non ordinatur ad merendum alteri primam gratiam, aut remissionem peccati; cum solum ex natura sua ordinetur ad perficiendum proprium subiectum, non verò extraneum: Ergo &c.

Sed hæc ratio non urget: quia Adversarij facile respondere possent, quod licet gratia adoptionis non fundet meritum respectu gratiæ alterius, vel condignam satisfactionem pro peccato illius, hoc tamen non oritur ex defectu alicujus perfectionis intrinsecæ ad hoc requisitæ, sed duntaxat ex defectu promissionis, pacti, & ordinationis Dei, qui ad illos effectus gratiam adoptionis ordinare noluit, sed duntaxat ad perficiendum subiectum in quo est: unde si Deus aliquem justum constitueret caput aliorum hominum, posset aliis de condigno mereri, ut multi probabiliter sentiunt, & videtur insinuare D. Thomas 1. p. quæst. 64. art. 4. ubi docet Christum potuisse alicui puro homini communicare tantam gratiæ plenitudinem, ut ejus meritum operaretur ad Sacramentorum effectus, & ut Sacramentorum effectus, sine ritu Sacramentorum conferre posset. Hac ergo ratione Vazquezij, ut insufficienti, prætermisâ.

Probatur primò conclusio ex SS. Patribus, qui peccati mortalis gravitatem eò usque extolunt, ut affirmant non potuisse nisi personam aliquam divinam pro eo satisfacere. Sic Ambro-

fius in cap. 9. ad Hebræos, dicens: *Tantum fuit peccatum nostrum, ut salvari non possemus aliquando, nisi inueniretur Filius Dei moreretur pro nobis.* Leo Papa scribit. 1. de Nativit. *Nisi esset verus Deus, non afferret remedium, & nisi esset homo verus, non praberet exemplum.* Augustinus in Enchirid. cap. 8. *Neque per ipsum liberaremur unum mediatorem Dei & hominum, Christum Jesum, nisi esset & Deus.* Cyrillus Alexand. lib. de fide ad Reginas: *Pretium pro universorum peccatis, nequaquam sat magnum fuisset, si purus homo tantum exstiteret.* Basilus in illud Psalmi 48. *Frater non redimit, redimet homo? Non* (inquit) *homo nudus, sed homo Deus Jesus Christus, qui solus pro nobis omnibus propitiationem dare potest.* Denique D. Thomas in 1. ad Annibald. dist. 20. art. 3. *Non potuit genus humanum aliter redimi, nisi per incarnationem & passionem alicujus persone divine.* Quod magis explicat in 3. sent. dist. 20. quest. 1. art. 4. dicens: *Ex parte Dei fuit alius modus possibilis nostre liberationis, quia ejus potentia limitata non est, quem si elegisset, convenientissimus fuisset; non tamen habuisset rationem redemptionis, sed liberationis tantum, quia liberatio non fuisset facta per solutionem pretij: Ergo juxta doctrinam D. Thomæ, & aliorum SS. Patrum, purus homo non potest Deo satisfacere ad æqualitatem pro peccatis aliorum, sed ad talem satisfactionem exhibendam, requiritur necessarius homo Deus, seu persona divina, in natura creata subsistens.*

14. Probatur secundò conclusio ratione desumpta ex infinitate offensæ Deo irrogatæ, & finitate satisfactionis cujuslibet puræ creaturæ, quam præcedenti conclusionem adduximus: sicut enim hæc ratio probat quod non possit quis satisfacere ad æqualitatem pro peccato mortali proprio; ita etiam & quod satisfacere nequeat pro peccatis mortalibus aliorum. Unde D. Thomas quotiescumque de hac materia tractat, semper hanc rationem adducit, ut patet in 3. sent. dist. 20. quest. 1. art. 2. ubi sic dicitur. *Ad hoc ut satisfactio esset condigna, oportebat quod haberet virtutem infinitam: quia peccatum pro quo fiebat satisfactio, habebat infinitatem quandam ex tribus. Primò ex infinitate majestatis divine, in quantum offensæ fuerat per contemptum inobedientiæ; quanto enim major est in quem peccatur, tantò est gravior culpa. Secundo ex bono quod per peccatum auferebatur, quod est infinitum, scilicet ipse Deus, cujus participatione sunt homines beati. Tertiò ex ipsa natura quæ corrupta erat, quæ quidem infinitatem quandam habet, in quantum in ea possunt supposita in infinitum multiplicari: actio autem puræ creaturæ non potest habere infinitam efficaciam, & ideo nulla pura creatura poterat sufficienter satisfactionem facere. Id non minus clarè expressit hic art. 2. ad 2. dicens: *Peccatum contra Deum commissum, quandam infinitatem habet ex infinitate divine majestatis; tantò enim offensæ est gravior, quanto major est ille in quem delinquitur; unde oportuit ad condignam satisfactionem, ut actus satisfaciens haberet efficaciam infinitam, utpote Dei & hominis existens. Ubi particula, Quandam, addit ad significandum, illam infinitatem malitiæ peccati esse tantum moralem, non physicam, non verò ad negandum infinitatem simpliciter: alioquin malè inde inferret D. Thomas, opus esse satisfactione simpliciter infinità Christi Dei & hominis. Unde aliis in locis idem S. Doctor usurpat vocem, infinitum, sine addito diminuentem, ut 1. 2. quest. 87. art. 4. ubi ait: *Pena***

Tom. IV.

A proportionatur peccato: in peccato autem duo sunt, quorum unum est aversio ab incommutabili bono, quod est infinitum; unde ex hac parte peccatum est infinitum.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò contra primam conclusionem. Reddens personæ offensæ totum quod abstulit per offensam, perfectè æqualitate satisfacit, ut constat in illo qui centum abstulit, & centum reddit: At eliciens actum charitatis, reddit Deo totum quod illi abstulerat per peccatum; Ergo pro illo perfectè æqualitate ei satisfacit. Major videtur manifesta, Minor probatur. Homo per peccatum mortale abstulit à Deo rationem ultimi finis, solum quoad affectum: At eliciens actum charitatis, reddit Deo, quantum ad affectum, rationem ultimi finis: Ergo illi reddit totum quod abstulerat per peccatum mortale.

Respondeo distinguendo Majorem: Reddens personæ offensæ totum quod abstulit per offensam, perfectè æqualitate satisfacit: si reddat totum quod abstulit, actu adæquante in valore gravitatis offensæ, concedo Majorem. Actum non adæquante, nego Minorem. Similiter distinguo Minorem: eliciens actum charitatis, reddit Deo totum quod illi abstulerat per peccatum, actu non adæquante in valore gravitatis offensæ, concedo Minorem: actu illam adæquante, nego Minorem, & Consequentiam.

Explicatur solutio: Duplex datur satisfactio, una pro re ablata, quæ vocatur restitutio; altera pro injuria illata, quæ dicitur propriè satisfactio: ad illam sufficit restitutio æquivalentis; ad hanc verò requiritur æqualitas valoris obsequij, cum gravitate injuriæ: unde si plebeius aliquid à Rege auferret per rapinam, & æquivalens restitueret, satisfaceret quidem pro re ablata, non tamen pro injuria illi irrogata, quantumcunque se Regi subiceret, eò quòd illius humiliatio in ratione satisfactionis, non adæquaret injuriæ gravitatem. Quia ergo actus charitatis, in ratione satisfactionis & obsequij, non est æqualis in valore cum gravitate offensæ Deo per peccatum mortale irrogatæ; nam ista in genere moris est infinita simpliciter, ille verò habet valorem & bonitatem infinitam tantum objective, & secundum quid, ut in prima probationis conclusionis diximus; hinc fit, quod licet actus charitatis affectivè reddat Deo totum quod peccator affectivè illi abstulit per peccatum, non potest tamen dici sufficiens satisfactio, sed duntaxat sufficiens restitutio.

Objicies secundò: Si purus homo non posset pro peccato mortali proprio condignè satisfacere, maxime quia peccatum mortale est offensæ Dei gravissima, & infinitæ malitiæ & gravitatis, quam satisfactio puræ creaturæ adæquare nequit: At hæc ratio non convincit de omni peccato mortali: Ergo saltem pro aliquo peccato mortali poterit pura creatura condignè satisfacere. Major patet ex supra dictis, Minor probatur. Possibile est peccatum mortale commissum cum ignorantia invincibili quod Deus offendantur per illud: Sed tale peccatum infinite gravitatis non est, cum non sit offensæ Dei, ad quam requiritur quod voluntariè Deo irrogetur, subindeque quod homo cognoscat se Deum per talem actionem offendere: Ergo ratio nostram conclusionem probans, non convincit puram creaturam pro nullo peccato mortali posse condignè satisfacere.

Ggg iij